

Dat .VIJ. capittel:

*Hoe de keyser joncker Jan ridder sloech ende bewees hem
groote eere, twelc vanden sommigen benijt wert.*

Doen joncker Jan den camp aen genomen hadde, waren tmeesten deel van des keyser's heeren die hem alle duecht gunden, daer inne seer verblijft. Ende de keyser mede, ende hy geboot alle dinc gereet te maken, want hy woude joncker Jan ridder slaen.

Daer worde ghespreydt een costelijck root pellen laken.¹ Zijn wapenen worden daer oock ghebrocht, die by hem ghevonden waren. Hertoghe Gautier spande hem twee vergulden spooren. De keyser gorde hem selven 't swaert aen zijn zijde. Daer nae gaf hy hem den ridder slach ende zeyde: "Mijn vriendt, desen slach suldy altoos in ghedachtenisse houden, ende Godt laedt het u te goede vergaen ende Kerstenheyt tot een goede vrede! Nu moet ghi over u hebben seven duechden als ridder verhe[v]en:

Het eerste is dat ghy sult zijn zonder gramschap ende sonder nijdt, ende pijnt² u altijd nae de duecht, daer ghijt met eeren cont volbrengen.

Het tweede is dat ghy tot geenem tijden eenich man sult verraden. En zijt niet dorper³ in uwen monde noch ongetrouw van herten!

Zijt bystandich den armen als den rijcken, zoo moechdy hebben prijs ende eere ende verwachten oock den loon van onsen Heere.

Ghy sult oock manierlijcken⁴ ter kercken gaen ende doen daer u offerhande. Na der benedictien⁵ moechdy weder thuyswaert gaen.

Voort suldy stille ende openbaer eeren vrouwen ende jonckvrouwen om eender vrouwen [B3va] wille, dats de suyver maecht Maria.

Ghy sult oock bescher[m]en weduwen ende weesen, daer sijs van doene hebben. Ghy sultse helpen ende daer voor doot blijven,⁶ want

---

1. pellen laken: mooi, kostbaar kleding

2. pijnt u altijd nae de duecht: streef altijd een deugdzame oplossing na

3. dorper: boers, laaghartig

4. manierlijcken: regelmatig

5. benedictien: zegen (het Ite missa est!)

6. daer voor doot blijven: daarvoor uw leven geven

ist dat ghy voor weduwen ende weesen sterft, zoo zijdy een martilaer voor Gode verheven.

Het sevende is dat ghy geenen man zijn leven nemen en sult, daer⁷ ghyt met eere moecht laten. Is hy kersten, ende hy ghenade begheert, ende hy voor tswert blijft verwonnen,⁸ ontfangt hem goedertierlijck in genaden. Zo doedy als een edelman.

Indien ghy dese punckten onderhoudt, men sal u prijzen in alle heeren hoven.”

Als de keyser dit hadde geseyt, zoo worde hem zijnen schilt ghebro[c]ht ende eenen costelijcken helm van stale.

De paus sprack tot hem ende zeyde: “Uwen schilt sal heeten ‘Stoudt wederstaen’, u swaerdt ‘Scherpelijcken snijdende’, uwen helm heet ‘Vast gheloove’, dat bediet⁹ dat ghy den helm voeren sult tegen die ongelovige honde ende daer op wreken Christus lachter, versterckende tgheloove van Kerstenhede, vliende alle heresie,¹⁰ toverie ende ketterie. Dit is ’t bewijs dijns helms, die sterck is wederstaende den helschen vyant. U spooren die heeten ‘Achterdencken’, welck een teecken is dat ghy alle dinc doen sult met wijsheden ende met wijsen rade, want achterdencken doet ons wijsheyt leeren ende alle dinc met scherpen rade doen. Zoo salt een duechdelijcken voortganck hebben wat ghy doet.”

Heer Jan zeyde: “Alle u leeringhe die hope ick wel te onthouden ende die te achtervolgen ten profijte van Kerstenheede ende ter salicheydt van mijnder zielen.”

Als heer Jan aldus ridder geslagen was, zo ginck de keyser met alle zijn heeren ter kercken om misse te hooren. De paus dede selve de misse ende baden alle ghelijck dat Godt door Zijn grondelose barmherticheyt haren campioen wilde sterckheyt verleenen teghen den vreeslijcken ruese.

Doen [B3vb] den tijt quam dat men offeren zoude, so offerde heer Jan een stuck gouts ter eeren der passien ons heeren Jhesu Christi ende den bitteren doot die Hy om onsent wille sterf aenden cruyce.

---

7. daer: indien

8. voor tswert blijft verwonnen: zich overgeeft

9. bediet: betekent

10. heresie: ketterij

Daer nae offerde hy vijff basanten¹¹ ter eeren van de vijff wonden die Hy om onsent wille ontfinck aen de galge des cruyces. Daer na offerde hy noch drie besanten ter eeren van de heylige Drievuldicheyt, te weeten: inden name des Vaders ende des Soons ende des Heyligen Gheests.

Doen de misse was ghedaen, zo ginck de keyser Sigismundes met zijnen nieuwen ridder ende met alle zijn heeren te hove. Daer wert gedient van allen gherechten diemen verdencken¹² mochte. De keyser dede sitten de jonghe keyserinne neffen zijnder zijden. Dies waeren ghemeenlijck alle de baroenen blijde zonder alleene¹³ Gouweron met zijn mede plegers.

Heer Jan over tafel sittende, viel in een ghepeyns. Ten lesten sprack hy ende zeyde: “O, heer Godt, ghebenedijt zijt Ghy van alle Uwe weldaden, want Ghy my nu in sulcken staedt ghestelt hebt dat my dunckt, ick ben die rijkste die op aerden levende is.”

De keyser seyde: “Waer by? Laet my dat hooren!”

Heer Jan antwoorde: “Ick sal[t]¹⁴ u segghen, heere, wildijt verstaen. Ick weet wel dat ick van eedelen gheslachte ben ghebooren overmidts de litteyckenen¹⁵ diemen by my heeft ghevonden. Nu heb ick een camp aenghenoomen. Gunne my Godt, ick sal daermede winnen des keyzers dochter, die schoone Gloriande, die ick beminne boven al die leven. Ick hoope aen God dat Hy my de gratie daer toe gheven sal ende Zijnen lachter wreeken. Ende daer toe ben ick gecomen tot den staet des ridderschaps, welc ic boven alle dinck hebbe begheert. Nochtans moet ick kennen dat ick een vondelinc ben, ’t welck my zeer swaer opt herte leyt. Maer om dat ick ghecoren ben om den camp te vechten, zo ben ick de [B4ra] blijste ende de rijkste die nu op aerden is.”

A[ll]e¹⁶ de heeren spraken uut eenen monde dat hy de waerheyt zeyde.

---

11. basanten: Amsterdams voor ‘besanten’ (bisanten), een (gouden) Byzantijnse munt

12. verdencken: bedenken, verzinnen

13. zonder alleene: behalve

14. Muller [1590]: sal

15. litteyckenen: bewijzen

16. Muller [1590]: Allle

Gouweron siende datse hem alle grote vriendschap bewesen ende dat hy by der jonger keyserinne zadt, en mocht het niet wel lijden ende zeyde: “Ick zie hier wonder harde groot, byden Heere die Hem voor ons allen cruycen liet, dat is dat men zoo seer feesteert desen vondelinck om dat hy den camp sal vechten. Ick weet wel te voren dat Kerstenheyt door hem sal blijven verlooren, want hy daer toe te swack is, ende sal ons alte samen inde schande laten blijven.”

Heer Jan dit hoorende, schaemdes hem seer ende sout gaerne ghewroken hebben, maer hy verdroecht om des keysers wille.

De keyser sprack met eenen grammen moede ende seyde: “Gouweron, nu bevinde ic dat ghy dorper zijdt en[de] fel, om dat ghy dese vileynighe¹⁷ woorden uut uwen monde laet gaen, want dit seghdy duer haedt ende [B4rb] nijt om dat ghy mijn dochter gaerne hadt tot eenen wijve. Maer ick gafse my liever een hondt dan ickse u gave, hoordijt wel, Gouweron, want ghy sijt zo blode¹⁸ dat ghy den camp niet en dorst aenvaerden! Daeromme en hebdy mijn eere niet seer bemint. Heer Jan sal den camp vechten, ende verwint de edel degen,¹⁹ zo sal hy mijn dochter hebben tot eenen wijve, ende dan sal [hy]²⁰ u heere zijn. Daeromme swijcht al stille! Zoo doedy wel.”

De paus sprac: “Dese tale en wil ick niet hooren, Gouweron. Ghy sult u spijtighe²¹ woorden laeten varen oft men sal u terstondt inden banne doen!”²²

Terstondt dede de keyser ghebieden datter niemant, hoe hooch hy van gheboorten waere, den nieuwen ridder in eenigher manieren te cort zoude doen met woorden oft wercken, oft hy zoude tlijf daer mede verliesen!

Aldus waren die heeren vrolijcken den gantschen dach totten avont toe. Daer na ginck een yeghelijck in zijn ruste.

---

17. vileynighe: laaghartige, valse

18. blode: laf

19. degen: held

20. Ontbreekt in Muller [1590].

21. spijtighe: lasterlijke

22. inden banne doen: excommuniceren (verbannen uit de geloofsgemeenschap)